

**ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ 2019
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ**

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Στο κείμενό του ο συγγραφέας επιχειρεί να αποδώσει το περιεχόμενο του όρου της ελευθερίας. Αρχικά, υποστηρίζει ότι έχουν διατυπωθεί μια σειρά γνώμες για τη σημασία της. Η πρώτη εκδοχή που προσλαμβάνει η ελευθερία αναφέρεται ως η υπέρβαση πλήθους δεσμεύσεων, που επιβάλλονται στον άνθρωπο από διάφορες συνθήκες, και η οποία επιτυγχάνεται μέσα από τη βούληση που επιτρέπει τη δυνατότητα επιλογής και αντίστασης. Η δεύτερη πλευρά της λειτουργεί ως αντίφαση στο θεοκρατικό και πολιτικό αυταρχισμό, και υποστηρίζει ότι η ελευθερία προστατεύεται από τις φιλελεύθερες δημοκρατίες. Η τρίτη και τελευταία πλευρά της παρουσιάζεται ως η πνευματική ελευθερία, που λειτουργεί ως αντίβαρο στη μαζοποίηση. Τέλος, συμπεραίνει ότι η απόλυτη ελευθερία δυσχεραίνει τη συλλογική ζωή και θεωρεί ότι όλοι πρέπει να υπάγονται στους νόμους.

(119 λέξεις)

B.1.

Σωστό
Λάθος
Λάθος
Λάθος
Σωστό

B.2.

Η δεύτερη παράγραφος του κειμένου αναπτύσσεται με **συνδυασμό μεθόδων**. Πιο συγκεκριμένα

Παραδείγματα: η θεματική πρόταση είναι διατυπωμένη έτσι, ώστε να μας δημιουργεί την ερώτηση «πώς», «με ποιον τρόπο». Στη συνέχεια της παραγράφου χρησιμοποιούνται χαρακτηριστικά παραδείγματα που βοηθούν τον αναγνώστη να κατανοήσει το περιεχόμενο της θεματικής πρότασης. Τα παραδείγματα αυτά (ο φυσικός κόσμος, η Γη, οι άνθρωποι, αλλά και παρακάτω «...από τη χώρα του, από τη γλώσσα του, από το περιβάλλον του, από τα τραύματα της παιδικής του ηλικίας, μπορεί να

αλλάζει τη φυσική του όψη...»), αλλά και η επίκληση του Ρουσό επικυρώνουν - επιβεβαιώνουν τη θεματική πρόταση και σκοπός τους είναι η διευκρίνιση της θέσης του συγγραφέα.

Αιτιολόγηση: στις δύο τελευταίες προτάσεις της παραγράφου εντοπίζουμε τη μέθοδο της αιτιολόγησης. Ο συγγραφέας αιτιολογεί τη θέση του, γιατί ο άνθρωπος είναι το μοναδικό είδος που αντιμετωπίζει την ηθική κρίση. Η ύπαρξη της φράσης – κλειδί «για αυτό το λόγο», επιβεβαιώνει την ύπαρξη της μεθόδου της αιτιολόγησης.

B.3.

«Σε κάθε κατάσταση, ο άνθρωπος μπορεί μέχρι ένα ορισμένο σημείο να επιλέξει την κατεύθυνση της δράσης του και επομένως να δράσει καλά ή κακά».

Ο συγγραφέας στο συγκεκριμένο απόσπασμα χρησιμοποιεί **ενεργητική σύνταξη**.

Παθητική σύνταξη: Σε κάθε κατάσταση, είναι δυνατόν μέχρι ένα ορισμένο στοιχείο να επιλεγεί από τον άνθρωπο η κατεύθυνση της δράσης του και επομένως να δράσει καλά ή κακά.

Με τη χρήση της ενεργητικής σύνταξης ο συγγραφέας δίνει έμφαση στο υποκείμενο που ενεργεί. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, δείχνει τη δυνατότητα που έχει ο άνθρωπος να αντιταχθεί στο πλήθος των δεσμεύσεων που χαρακτηρίζουν τη ζωή του και ότι η βούλησή του λειτουργεί ως δυνατότητα επιλογής και αντίστασης.

B.4.a.

✓ Εδώ και πολύ καιρό της έχει αποδοθεί η **σπουδαιότητα** μιας επιθυμητής κατάστασης.

✓ Σε πρώτο επίπεδο, η ελευθερία **εναντιώνεται** στην αναγκαιότητα, στον ντετερμινισμό.

✓ **Εντάσσονται** σε μια τάξη και σε ένα περιβάλλον που τους επιβάλλει κοινές αντιδράσεις.

✓ Η ατομικότητα του κάθε πολίτη είναι **σημαντική**.

✓ Η ζωή στην κοινωνία **εξασφαλίζεται** επειδή θα υπάγεται στη δικαιοσύνη.

β. πρόσφατους = **παλαιότερους, παρελθοντικούς**

εξομοιώνουν = **διαφοροποιούν, διαχωρίζουν**

σκλαβιά = **ελευθερία, αποδέσμευση**

πνευματική = **υλιστική**

υποχρεωτικά = **προαιρετικά**

Β.5.α. Το συντακτικό φαινόμενο που παρατηρούμε στο συγκεκριμένο απόσπασμα είναι το **ασύνδετο σχήμα**. Ο συγγραφέας παραθέτει χωρίς τη χρήση συνδέσμων, αλλά μόνο με κόμματα τις διάφορες εξαρτήσεις από τις οποίες έχει τη δυνατότητα να ξεφύγει ο άνθρωπος. Με τον τρόπο αυτό, δίνει έμφαση στα λεγόμενά του. Παράλληλα, ο λόγος χαρακτηρίζεται από γρήγορο ρυθμό και προσδίδει στο λόγο αμεσότητα και ζωντάνια.

β.

Στην πρώτη παράγραφο του κειμένου ο συγγραφέας χρησιμοποιεί:

α. Επίκληση στην αυθεντία: «Από τον καιρό του Διαφωτισμού ο Μοντεσκιέ παραπονιόταν: «Δεν υπάρχει λέξη που να προσέλαβε μεγαλύτερο αριθμό διαφορετικών νοημάτων από την ελευθερία». Ανέφερε μάλιστα ως παράδειγμα ορισμένους Ρώσους που αποκαλούσαν ελευθερία το δικαίωμα να έχουν μακριά γένια». Με την επίκληση στην αυθεντία ο συγγραφέας θέλει να προσδώσει κύρος στα λεγόμενά του, ενώ – ταυτόχρονα – δείχνει και τη βιβλιογραφική του ενημέρωση.

β. Επίκληση στη λογική με επιχείρημα: «Τι σημαίνει η λέξη ελευθερία; Εδώ και πολύ καιρό της έχει αποδοθεί η αξία μιας επιθυμητής κατάστασης και αυτό συνέβαλε στον πολλαπλασιασμό των νοημάτων της. [...] Και σε καιρούς πιο πρόσφατους, έχουμε δει τα πιο καταπιεστικά καθεστώτα να επικαλούνται διαρκώς την ελευθερία [...]». Το απόσπασμα αυτό της 1ης παραγράφου αποτελεί ένα επιχείρημα.

Γ.

Κειμενικό είδος: άρθρο γνώμης. Απαιτείται στον πρόλογο η σαφής αποτύπωση της αφορμής για το άρθρο αυτό. Επιπλέον, χρειάζεται να καταγραφούν (κωδικοποιημένα) τα ζητούμενα που ζητούνται προς ανάλυση.

Επικοινωνιακό πλαίσιο: άρθρο στη σχολική εφημερίδα.

Ρηματικά πρόσωπα: κατά βάση γ' πρόσωπο, προκειμένου να αποδείξουμε ότι είμαστε αντικειμενικοί, αλλά και α', δεδομένου ότι πρόκειται για άρθρο γνώμης.

Ύφος: σοβαρό και επίσημο. Όχι τόσο όσο θα απαιτούσε η συγγραφή ενός άρθρου σε μία, πανελλαδικής κυκλοφορίας, εφημερίδα

Τίτλος: Μαζική συμπεριφορά ή ... ισχυρή προσωπικότητα;

Ενδεικτικός πρόλογος

Το τελευταίο διάστημα έχει ενταθεί η συζήτηση σχετικά με το γεγονός ότι ο σύγχρονος κόσμος χαρακτηρίζεται από μία αντίφαση. Ενώ ο άνθρωπος έχει πρόσβαση σε ένα τεράστιο όγκο πληροφοριών, μέσω των διαφόρων ηλεκτρονικών συσκευών που έχουν μπει για τα καλά στην καθημερινότητά του, στην ουσία είναι πιο ανελεύθερος από ποτέ! Από τι απειλούνται, όμως, σήμερα οι ελευθερίες; Ταυτόχρονα, πώς το σχολείο μπορεί να μεταδώσει στους μαθητές την αξία αυτού του αγαθού;

1ο Ζητούμενο: Οι παράγοντες που απειλούν σήμερα τις ελευθερίες ατόμων και λαών

1. Η κρίση των ηθικών αξιών

Ο σύγχρονος τρόπος ζωής, σε συνδυασμό με την επικράτηση του καταναλωτικού τρόπου ζωής (σύγχρονος καπιταλισμός) και τα αντίστοιχα πρότυπα που έχουν καθιερωθεί υπονομεύουν, στην ουσία, την ελευθερία του ατόμου. Αυτό συμβαίνει, διότι προωθούνται η μαζοποίηση, ο κοινωνικός κομπορμισμός και διαμορφώνονται, έτσι, τεχνητές ανάγκες. Ο άνθρωπος αποκτά την ψευδαίσθηση ότι είναι «ελεύθερος» να αποκτήσει οτιδήποτε επιθυμεί, αλλά, ουσιαστικά, είναι δέσμιος όσο ποτέ άλλοτε.

2. Η ανεξέλεγκτη ανάπτυξη τεχνολογίας και επιστήμης

Τα μεγάλα τεχνολογικά επιτεύγματα έχουν καταστήσει δέσμιο τον άνθρωπο στη σημερινή κοινωνία. Η τεχνολογική εξέλιξη τον έχει απομακρύνει από την πραγματική πηγή γνώση, το βιβλίο. Ταυτόχρονα, γίνεται δέκτης – μέσω των ΜΜΕ και του διαδικτύου – μη εξακριβωμένων και αντικειμενικών ειδήσεων, ενώ το πλήθος πληροφοριών που δέχεται το άτομο καθημερινά δεν του επιτρέπει να «φιλτράρει» την αλήθεια από το ψέμα. Τελικά, ο άνθρωπος χειραγωγείται, διατηρώντας την αυταπάτη ότι είναι καλύτερα και πιο άρτια ενημερωμένος από τους ανθρώπους προηγούμενων δεκαετιών. Η κοινή γνώμη «κατευθύνεται», ικανοποιώντας τις επιδιώξεις πολιτικών φορέων.

3. Η κρίση του πολιτικού συστήματος

Η διάψευση προσδοκιών από μεγάλο μέρος των πολιτικών κομμάτων ωθεί τους πολίτες είτε στην απάθεια και τη μοιρολατρία είτε στο φανατισμό. Οι λανθασμένοι (σκόπιμα, τις περισσότερες φορές) πολιτικοί χειρισμοί προκαλούν τη δυσaréσκεια της κοινωνίας. Με τον τρόπο αυτό, ευνοείται η εκκόλαψη εθνικιστικών αντιλήψεων, που δεν

έχουν καμία θέση στην κοινωνία. Τελικά, πλήττονται οι ελευθερίες, ατομικές και συλλογικές, με την προώθηση ολοκληρωτικών καθεστώτων.

4. Ο νόμος του ισχυρού

Οι ισχυροί (οικονομικά και πολιτικά) του κόσμου επιβάλλουν την ανισότητα, την κοινωνική αδικία, συνεπώς και την έλλειψη ελευθεριών. Η τεράστια δύναμη που έχουν συγκεντρώσει στα χέρια τους, η γιγάντωση των εξοπλισμών, οδηγούν τους λαούς σε υποταγή. Μέσω της διαπλοκής (οικονομικών, πολιτικών και κομματικών συμφερόντων), πλήττουν τις ελευθερίες. Επιπλέον, η εφαρμογή ιμπεριαλιστικών πολιτικών επιβάλλουν τον έλεγχο ολόκληρων κρατών. Το ξέσπασμα πολέμων, ανά την υφήλιο, αποτελεί τραγική απόδειξη της καταπάτησης του συνόλου του λαϊκών ελευθεριών.

2ο Ζητούμενο: Δραστηριότητες με τις οποίες το σχολείο θα βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν την αξία της ελευθερίας

1. Σύγχρονοι τρόποι διδασκαλίας

- ✓ Ο διάλογος θα πρέπει να τεθεί στο επίκεντρο της διδασκαλίας. Μόνο έτσι, θα προωθεί στην πράξη η ελευθερία έκφρασης και γνώμης. Με τον τρόπο αυτό, θα καλλιεργείται και η ανοχή στην αντίθετη άποψη, αλλά και η προσπάθεια αντίκρουσής της με ορθά και ολοκληρωμένα επιχειρήματα.
- ✓ Μέσω των ομαδικών εργασιών, οι μαθητές θα μάθουν να συνεργάζονται, να συνυπάρχουν.

2. Βιωματική προσέγγιση της γνώσης

Σημαντικό ρόλο οφείλει να διαδραματίσει η ανθρωπιστική παιδεία. Πιο συγκεκριμένα:

- ✓ Η μελέτη και η ανάλυση λογοτεχνικών κειμένων μπορεί να αποτελέσει πηγή έμπνευσης και προβληματισμού για το πόσο σημαντική είναι η ελευθερία λόγου, έκφρασης και δράσης.
- ✓ Η αντικειμενική μελέτη και αποτίμηση της Ιστορίας και η διαπαιδαγώγηση των νέων με τους αγώνες που έχουν πραγματοποιηθεί για την ελευθερία.

3. Πολιτισμική αγωγή

- ✓ Χρειάζεται να παρθούν πρωτοβουλίες και σε κεντρικό επίπεδο, αλλά και σε εκείνο κάθε σχολικής μονάδας. Επισκέψεις σε μουσεία και γενικότερα χώρους πολιτισμού θα συμβάλλουν έτσι, ώστε να

αντιλαμβάνονται οι νέοι την επιρροή και στην τέχνη της ελευθερίας του πνεύματος, της ελεύθερης έκφρασης.

- ✓ Ταυτόχρονα, θα πρέπει να ενταχθεί στο πρόγραμμα πρωτοβουλιών της κάθε σχολικής μονάδας η παρακολούθηση θεατρικών ή μουσικών παραστάσεων. Να ενθαρρύνεται η διοργάνωση, από τους ίδιους τους μαθητές, αντίστοιχων και ανάλογων εκδηλώσεων. Έτσι, θα καλλιεργείται η ευαισθησία των νέων, θα δέχονται όλα τα θετικά μηνύματα σπουδαίων καλλιτεχνικών έργων.

Ενδεικτικός επίλογος

Η ελευθερία αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα αγαθά για τον άνθρωπο. Για την κατάκτησή της έχουν ξοδευτεί – χωρίς υπερβολή – ποτάμια αίματος. Σήμερα, θεωρείται – σχεδόν από όλους – κάτι δεδομένο, χωρίς κάτι τέτοιο να ισχύει, αφού απειλείται διαρκώς. Σήμερα, το σχολείο, ίσως να είναι και ο πιο κρίσιμος φορέας, προκειμένου, οι νέοι άνθρωποι να κατανοήσουν τη σπουδαιότητα της ελευθερίας.

(σ.σ.1: οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές. Κάθε απάντηση η οποία βασίζεται σε πειστική και αποδεικτική επιχειρηματολογία θα πρέπει να γίνεται δεκτή.
σ.σ.2: η ανάλυση του θέματος δε σημαίνει ότι εκφράζει και τις προσωπικές απόψεις του συντάκτη.)